

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuinta Redactorului:
si
Cancelaria Redactiunii:
e in
Strata Morarilor Nr. 13.

Articole nefrancate nu se vor
publica decât numai de la corespun-
dabili regulari ai „Federatiunii“
care trimisi si nepublicati se
vor arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une aparatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu exemplariu costa 10 cr.

Din caus'a s. serbatoarei rom. cat. de asta-di,
aralu urmatoriu va aparè marti.

Pest'a, 2/14 augustu 1868.

Conformu promisiunii nostre, facuta la 15/3 a.
incepemu in nrulu acest'a publicarea discursului,
scris de memoritoriuu *Barnuti* la 2/14 maiu 1848,
in campulu libertatei la Blasiu. Pentru acei-a, cari
cunosc acestu discursu, cari au fostu norocosi a-lu
citi diu gur'a lui Barnuti, ori l'au cetitu si studia-
tu, nu avemu nimic'a de dîsu, cã-ci suntemu convinsi,
toti recunosc importantia lui, toti sunt de acordu
cu noi: cã acelu discursu merita sê fia studiata de
toate care romanu. Avemu inse sê schimbâmu câte-va
cuvinte pentru acei fii ai natiunei nostre, cari nu
cunosc mai de aproape acestu discursu, si pentru
cari ne-am tîenutu mai virtosu de detorintia a-lu
publica.

Pana nu ne vomu cunosc bîne trecutul no-
stru, nu ne vomu scî conforma pentru venitoriu.
Din *diece seculi* sunt, de candu vietuimu impre-
ună cu unu poporu, ai cãrui fruntasi, pre langa totu
progresulu tempului, sunt si asta-di in privint'a
nostra, cu putiena diferintia, totu acei-a, cari au fo-
st in trecut. Si mirare! adese ori audîmu d'in par-
te a acestor'a repetîndu-se frasea: „sê aruncâmu vî-
tela uitarei preste trecutu“, ca si candu ei cunoscen-
ta amintele d'in trecut, s'ar' fi intorsu pre calea
depravurii si a dreptatei si nu ar' mai tîenè usurpate
drepturile natiunei nostre, inca si asta-di!!

Intelegemu, sê *iertâmu* nedreptatîrile indurate
in trecut, si acêst'a au si facutu romanii totdeun'a,
si apoi s'aruncâmu vîlulu „*uitare*“ preste ele, n'ar'
semnâ alt'a, decâtu sê ne uitâmu chiaru de existin-
tia natiunei nostre in decursu mai de diece seculi,
cãst'a n'o poftesca nimene de la noi. Acêst'a nu o
face, nu este iertatu sê o face neci unu romanu
deveratu. Si aci este motivulu principalu, pentru
care recomandâmu discursulu lui Barnuti deosebi-
tatiuni a acelor'a, cari nu-lu cunosc mai de
aproape. Ei voru aflâ d'in acestu discursu, acê'a ce
scritu Barnuti dupa unu studiu indelungatu si
seriosu. Si acei-a, cari au cele mai putiene cunoscîn-
te d'in trecutul natiunei nostre, cetîndu acestu dis-
cursu, voru vedè, ce sorte au avutu mosii si stramosii
nostru, voru potè combinâ trecutul cu presintele si
voru scî conforma pasii pentru venitoriu. Si daca
scritu numai unui fiu credintiosu alu natiunei nostre,
cetîndu acestu discursu, i se va adauge zelulu de a
scrie in suer'a sa d'in tote poterile pentru revindica-
rea drepturilor natiunei nostre, inca am facutu pro-
gramu, si in acestu casu am facutu destulu chiamarei
nostru si ne-am ajunsu scopulu publicarei acestui
discursu.

Barnuti a fostu omulu pacci, si astfelu e totu
romanulu. Barnuti a pretinsu *tote* drepturile, cari
competu natiunei romane si astfelu trebue sê face
totu romanulu. Barnuti si-a radica tu graiulu sêu
in politicu, dreptu si de acê'a poternicu intr'unu tempu
si intre nescie impregiurâri, cari au multa asemenare
cu impregiurârile, in cari se afla natiunea nostra
asta-di. Fia ca reimprospetarea cuvintelor lui sê
strabata la anim'a fiacãrui romanu, si neci unulu sê
nu intre-lase a face totu, ce-i stâ prin potintia pentru
drepturile maicei nostre!

Oficiosii cis — si translaitani s'au luat de capu:
acêst'a e caracteristic'a situatiunii interne in Austria.
Pre cum se desvolta aceea de la festivitatea puscasi-
naru incoce pentru ochiulu profanu, care nu e initia-
tu in misteriele artei mai inalte de a guvernâ popore.
In Translaitania unii jura pre Giskra, si pre chia-

marca germana a Austriei, intonata de Giskra; altii
era spriginescu pre Beust. Dupa ce Boemii, Polonii,
Slovenii si Tirolenii s'au vedutu constrinsi a pasî
contra tendintieloru pangermanistice, pronunciate la
festivitatea puscasiloru, clic'a oficioasa translaitana in-
cepe a si-intorce mantau'a dupa ventu. — In Cislai-
tania magiarii nu vreu sê scie nici de Giskra, nici
de Beust, nici de chiamarea germana a Austriei, si
in fine nici chiaru de in-sa-si Austria. „Pesti Naplô“,
organulu oficiosu alu regimulu magiaru, inculpa pre
nemtii d'in Translaitania, cã vreu sê rumpa provin-
ciele nemtiesci de la Austria si sê le aneseze Germa-
niei. „Pesti Naplô“ pretinde, ca in Austria „*Ungaria*
sê dee tonulu. Ungaria sê fia centrulu si puntulu de
greutate“, cã-ci in casulu contrariu. Ungariei nu-i pa-
sa de sorta Austriei, si existintia dinastiei e peri-
clitata.

Manifestatiunea acêst'a a magiarilor a facutu
sange reu in Viena; aliantia nemtiloru cu magiarii
incepe a slabi, cã-ci relatiunile intre partid'a d'in Pe-
st'a si cea d'in Viena au intratu intr'una fasa, in care
a nevoia se voru potè naravi multu tempu. Ocasiu-
nea acêst'a a fostu binevenita ambeloru pãrti, ca sê
pota incepe odata cert'a, ce se prepara de la inau-
gurarea dualismulu. „Presse“ si „Neue Presse“, or-
ganele ministerieloru d'in Viena, imputa magiarilor,
cã ei, magiarii, manifestau odata mai mari simpa-
tie pentru Germania, de cãtu in-sa-si partid'a d'in
Viena. Bietii omeni! scurti trebue sê fia ei la vedere,
cãndu nu observa, cã simpatiele magiarilor pentru
una Germania unita numai pana atunci aveau ore-
care sensu, pana ce Ungaria nu si-facuse calcululu
cu Austria.

Alu doile mârû de certa intre centro-dualistii
magiari si nemti e cestiunea Dalmatiei si a confiniu-
lui militare. Molochulu magiaru inca nu s'a saturatu,
ci totu vre sê aneseze, si elu scie prè bine, pentru ce.
Visurile filoru lui Arpadu cu „*flot'a magiara*“ nu se
dateza de eri, de alta eri. Dalmatia e una tiera de oca
mai mare insemnate pentru pusetiunea maritima a
statulu, pentru cã celu ce posiede Dalmatia, are si
flot'a in mana. Pentru aceea rechiamo magiarii Dal-
matiei, si totu pentru aceea nu vreu sê o dee nemtii.
Dalmatia dara e calcãiuulu lui Achile pentru impa-
citiunea dualistiloru. Cestiunea acêst'a e matura pen-
tru deslegare si dualistii voru fi siliti, sê si-faca cal-
cululu a dou'a ora.

Germania de sudu inca se silescu a inchiata
una conventiune militaria, analoga celei d'in confe-
deratiunea germana nordica. In 15 iuliu era sê se
adune respectiv'a comisiune militaria, compusa d'in
tote staturile Germaniei sudice; terminulu acestu-a
inse a trebuitu sê se amène, p-ntru cã ministrulu de
resboiu alu marelui ducatu Baden tace cur'a sanita-
ria in Carlsbadu.

„Nordd. Allg. Ztg“ demintiesce descoperirile
diurnalulu „*Neue fr. Pr.*“ despre una depesia a guver-
nulu prusianu cãtra contele Usedom in Florentia
pentru inchiatarea unu tratatu nou de aliantia intre
Prusia si Italia; — mai departe, critica proieptulu
contelui Münster despre centralisarea Germaniei sub
conducerea Prusiei, dîcendu, cã acestu programu abiè
se va potè realisa in praca, totu-si e semnu imbucu-
ratoriu, deca una personalitate, ca marsialulu An-
overei, sê ocupa de proiepte pline de devotiune pentru
aspiratiunile natiunale; cuvintele contelui, dîce
„Nordd. Allg. Ztg“, prin cari provoca partid'a con-
servativa, sê sustiena flamur'a natiunala, sunt atãtu
de eminentu patriotice, in cãtu nu se pote dorî de-
stulu, ca acele cuvinte sê si-aflè resunetulu in tote
inimele conservativiloru.

Responsulu imperatulu Napoleonu la bineven-
tarea primariulu d'in Troyes e urmatoriu: „N'am

voitu a trece prin Troyes, fãra de a me oprî pre unu
momentu, spre a dovèdi viuele mele simpatie pen-
tru poporatiunea Campaniei, care cinsufletita de pa-
triotismu. Cu placere m'amu pronunciatu anulu tre-
cutu despre progresele industriei in cerculu dvostre,
si ve rogu, sê continuati pre calea acêst'a, cã-ci ni-
micu nu amenintia asta-di pacea Europei. Incredeti-
ve viitorulu si nu uitati, cã „*Dieu protege Francia*.“
Cuventarea acêst'a n'a facutu in publicistica impre-
siunea sperata; „*Monitoriu de sera*“ o trece cu ta-
cerea, èr' „*Opinion Nationale*“, organulu principelu
Napoleonu, crede unoru informatiuni private, pre ca-
ri are totu dreptulu a le tîenè autentice, si cari spu-
nu, cã de doue zile incoce in Francia domnesce unu
aeru de resboiu.

„Coresp. Ital.“ face atenti pre cetitorii sêi, cã in
Europ'a se afla ce-va putredu; deca pacea europeana
n'aru fi periclitata, nu s'aru face atãtu vorba despre
amorea de pace. „*Aru trebui, dîce, sê ne inchidemu*
formalminte ochii, deca nu vremu sê observâmu
multele puncte negre, ce se cumuleza pre orizonu.
Anume in Oriente vuiesce viforulu, care se sente nu
numai in Bulgaria si Cret'a, ci va erumpe si in Al-
bania, pre candu de alta parte audîmu, cã governu-
lu turcescu vre sê indrepte unu apelu cãtra poterile
europene pentru tîenut'a Romaniei.“

Ministrulu de interne alu Spaniei a adresatu
cãtra guvernatorii provinciiloru unu cerculariu con-
fidentialu, in care le recomanda, sê si-caute spriginulu
in gard'a cetatienesca si natiunala, cã-ci tîenut'a ar-
matei insufla putiena incredere. Regimulu a facutu
tote dispusetiunile, ce le cere precautiunea, inse peri-
clitarea pacci publice face presiune asupra bursei,
si cestiunea finantaria devine totu mai serioasa; ban-
c'a anticipeza regimulu lefele pentru oficianti numai
pre langa camete enorme.

Pest'a, 14 aug. 1868.

Are romanulu lipsa de o politica inalta, tortuosa, sêu
de o politica franca si sincera?

Nu de multu avuramu onore a neintelnî d'in in-
templare cu unu barbatu ilustru alu natiunei nostre,
cu care, dupa inlatenatele intrebãri de sanetate, amu
inceputu, conformu maniei tempului dupa mod'a de
adi, a politisã, sêu, precum se dîce in Romania, a
face politica.

Intre altele, ilustrulu nostru barbatu se opintia
a ne capacita despre detorintia principale, despre
misiunea intielegintiei romane, dîcundu: cã spre a ne
ajunge scopulu, si spre a potè dejuca pre dusmani
avemu lipsa, ca sê ne ascundemu tendintiele nostre
sub masca, pre cum facu si Sasii, sê urmâmu o poli-
tica inalta si fina, cu alte cuvinte: sê ne jocâmu cu
cãrtile pre sub mesa, s. a.

Dupa o disputa lunga, angagiata intre noi, in
fine poftîndu-ne sêra buna, ne despartiram — unu-
lu mahnit pãna in adenculu sufletulu, — altulu
uimitu si confusu, veliendu cã sofismele nu au prè
mare trecere.

Discretiunea ne opresce a insfrã motivele si ar-
gumintele folosite in disput'a acêst'a pro et con-
tra, inse finlu cã sub vîlulu politice inalte
si fine vedemu unu veninu ascunsu, vedemu o
bola hidosa si contagiosa, care de cum-va s'ar' latî
prè lesne ar' potè gangrenã corpulu celu sanetosu
alu natiunei, ne luâmu voi'a a contribui ce-va spre
impedecarea bo'ei, prin desfasurarea parerei nostre
despre acestu obiectu.

Cine voiesce a judecã dreptu, trebue sê aiba totdeu-
n'a istoria la mana, dîce istoriografulu anglesu Maculay.

Privindu cu atentiune trecutul romaniloru, ne
potemu numai de cãtu convinge: cã strabunii nostri,
stracurati prin atâte valuri viforose, si-au pastratu
natiunalitatea mai multu numai prin religiune, adeca
prin moralitate, care este fundamentulu rele-
giunei.

Fiindu baseric'a romanesca persecutata, natu-

ralminte că persecutiunea a îndrumat pe bine-credincioșii romani la o legatură strinsă, fratiescă și morală — care a mântuit apoi națiunea de la perire.

Ar' fi de prisos a ilustra adevărul acestei asertiuni cu alte dovezi, de câtu că: totii acei romani, cari s'au deslipit de beserică românească, au încetat a mai fi membri ai națiunii române, — cine are indoiela, lu-poftim să scuture nițel pulberea arhivelor Transilvanici, și de sigur va găsi numeroase familii, cari înainte cu vr' unu seculu și diuimate figurau înca ca familie române, era adă trecu de familie magiari cu multu mai fanatisate, de câtu cele de origine magiara.

Dupa ce dara nimene nu pote negă, că abstractivă moralitatea e recunoscută de unu factoru mântitoriu alu națiunii, ce e mai naturalu de câtu că tesaurulu acest'a trebue sustinutu, cultivatu și preferitu ori cărei politice dîse înaltă, și mai cu sema în timpulu, și între impregiurările de adă, pre candu ne vedem vieti'a națiunale agrediată de tote părțile, și observăm staruinti'a dusmaniloru de a ne combate cu armele nostre proprie — și de a ne face să alunecăm de pre terimulu moralității.

Premiindu aceste-a, să facem o scurta revistă asupra trecutulu nostru.

Pana la anulu 1848 baserică, va să dîca preutîmca română a fostu în greunată exclusivitate cu trei sarcine grele: cu apărarea drepturilor besericesci, cu cultur'a limbii și a literaturii, și cu mângaiarea suferințelor, măsurate poporulu nostru prin afurisitul feudalismu.

Spiretulu timpulu rumpendu în 1848 jugulu de feru, alu feudalismulu — totdeodata s'a emancipatu și întieleginti'a română mirena, care pana atunci era condamnată si espusa disprețulu boierimeii.

Dupa evnemintele d'în 1848, la cari și preutîmca cu crucea în frunte au participatu cu demnitate în mare mesura d'în tote suferințele, întieleginti' mirenii au intratu în funcțiuni, prin care fapta sarcinele preutîmeii s'au împartîtu și pe umerii funcționariloru romani.

Sub epoc'a absolutistica a lui Bach, politic'a înaltă eră a balansă astfelu cumpen'a națiuniloru deosebite, ca nu cum-va una să precumpenesca preste ce'alaltă. În câtu dara și pana candu birocrații nostri nu au venitu în colisiune cu politic'a înaltă, au fostu și naționalisti, ce s'a doveditu și mai bine în dieț'a de la Sibiu, în anulu 1863.

Începundu ventulu a se schimbă, la 1865 amu și potutu observă, că birocrați'a noastră, pre dî ce merge, amortiesce — ba chiaru în timpulu celu mai prospetu cu dorere amu observatu înca și mai multu: i-amu veditu și i vedem — cu putiena excepțiune — nu numai trecuti în castrele contrarie ci i vedem chiaru însufletîndu-se pentru lucruri straine și ciocnitorie în santele nostre interese națiunale — și, ce e mai nenaturalu, i-audim combatendu caus'a romaniloru cu unu zelu freneticu, apoi le place a numi și a botesă acest'a procedura de o „politica adenca și înaltă!“

POESIIORĂ.

Discursulu lui S. Barnuiu d'în 1/2 maiu 1848, de relațiunile Romaniloru cu Ungurii, și de libertatea națională.

Frați Romani!

Cine să nu se inchine înaintea înaltîmeii omenesci, candu se uita la acestă adunare mareție, care face să salte de bucuria anim'a fîcărui Romanu bunu, și însuffă respectu și spaima celoru ce nu voru libertatea omeniloru, și urescu pe Romani! Cine va mai potè dîca, că Romanulu nu doresce o stare mai fericită, că pe elu nu-lu misca neci viersulu celu dulce de libertate, neci chiaru sentinți'a de morte, cari i se prepara în adunările unguresci?

Ce judecati fratiloru! au dacă presentiescu rundunelele apropiarea verei și animalele furtun'a cea grea, și dacă unii omeni și-spunu mai nainte chiaru și or'a mortii, un'a gînte întregă să nu presintia pericolulu, ce i-se amenintia, unu poporu întregu să stè nemiscatu ca peatr'a, candu i-bato or'a fericirii și să taca ca unu surdu și mutu, candu i-se trage campan'a de morte? Acest'a ar' fi unu lucru în contr'a naturii și de totu cu nepotintia; anim'a Romaniloru a batutu totu de-una pentru libertate și eca i-vedem și acum cu multă bucuria cum s'au desceptatu, și cu ce uniune minunată s'au legatu, că nu voru mai suferi, ca să-i calce în picioare alte națiuni; ei se adunara cu cugetu do a si-vindecare drepturele, cari le usurpa ungurii, secuii și sasi de cente de ani, și ca să si-aperă de perirea venitoria acelu dreptu neinstrăinaveru, de care neci Gotulu nu cutediă a se atinge, neci Unulu celu selbatecu, neci Turculu necredinciosu; er' acum cei unguri liberali ni-o spunu în fatia, că voru să lu-iè asta-dî în epoc'a fratiei și a libertatei!

Si cine să nu se misce acum, care poporu să nu se aprinda de acestu spiretu damnediescu, ce anuntia cadorea sîrbîritutei la tote poporele, renascerea Europei prin libertate? eca și Vien'a înca i se inchina, și pre bunulu nostru imperatu

Dorim a ne ocupă mai multu de acestu obiectu fără invective și pasiuni, și a încungiură subiectivitatea; pentru ace'a nici nu ne lasăm în analiza și discutiunea detaliiloru, înse ne luăm totuși libertatea a ne exprimă parerea noastră francu și fără reserva. Dupa ce e lucru înveleratu, că interesele personale au venitu în colisiune cu cele națiunale, dupa ce birocrați'a s'a aretatu incapabilă și impotintă de a mai conduce frenele causei nostre națiunale, amu dorî ca întieleginti'a noastră asediată pre a casa, la vetrele strabuniloru, în contielegere buna cu preutîmca și corpulu invetiatorescu, să radice frenele scapate și să conduca poporulu, remasu ca o turmă fără pastoriu.

Caus'a noastră e simplă și naturală — legile, va să dîca charta magna a romaniloru, d'în 1863, e pre bine cunoscută de fîcărui romanu ardelenu; fără a mai recurge la vr'o politică mai înaltă sîovaitoria, nu avem de lipsa de câtu de moralitate, francheție și sinceritate. — și ne fiindu-ne permis a parasi terimulu fără luptă, trebue să ne revindicăm cu demnitate drepturile usurpate, precum pre calea publicității, asemenea și în veri ce adunări publice.

Misiunea principala a întieleginti' române e de a sustine moralitatea în poporulu nostru, — moralitatea va produce de sine o legatură sinceră fratiescă și o disciplină strinsă, de care avem mare lipsa la alegerile viitorie. E neîncungiuratu de lipsa ca poporulu să scape d'în labirintulu amagiriloru și iluziuniloru și să se cunoscă pre barbatii săi devotați și de credința curată.

(Va urmă.)

Poporulu romanu în federatiune.

III.

Romani și-șugetau pământulu țierei lor ca santu și nealienabilu, numindu-o moșta stramosiescă, și si țineau de sânta detorintă s'o apere cu arm'a și să nu lasă să o calce nimene, fîc amic și inimicu, fără de voi'a domnulu și a poporulu; aceste idee erau băsate pre vechiele institutiuni române, dupa cari pământulu țierei eră unu sanctuaru alu dieiloru protegiatori. — Hotarele Moldovei erau Rubiconulu celu santu, și ori-care a trecut preste ele fără voi'a Senatulu domnescu, i eră dechiaratu resboiu și toti Moldovenii se scolaru cu micu cu mare, barbati și femeie, să si apere sânta moșta. Polonii, de-si aliați în diferite tempuri cu Moldovenii, de cum-va cercau, fără voi'a lor, a trece granița Moldovei, cu scopu de a începe bataia cu turcii, erau priviti de inimici, și Senatulu domnescu le dechiară resboiu; se adaugea la aceste cunoscut'a violența a Poloniloru de a si potè pune sub ori-ce pretestu petiorulu pre Moldov'a.

În balad'a „Stefanu Voda și Sivimulu,“ Ștefanu grașce cătra Sivimulu:

Sivimule, sivimutiu usioru,
Fă-te rota susu în sboru.
Ce se vede la hotare,
De s'aude șgomotu mare?

impleni dorința poporulu, da du-i constituțiune în 25 de zile ale lui prieru; căta schimbare, ce bucuria! acum numai e censura: a peritu amic'a întunereculu de înaintea radioru libertății, și patron'a despotismulu s'a stinsu cu rusine d'în imperatiă: de acum înainte nu va mai acceptă scriitorulu cu lunel și cu ani întrogi dupa ore-câte foie, cari le dedese în man'a unui om ritoriu de mîntea omenescă, neci poporulu nu i va mai fi opritu a se uita în cartile deregatoriloru, neci a descopri scaderile guvernoloru celo stricatorie fericirii omenesci, nu i va mai fi pecatu; privilegiile și monopolulu voru cadè, dupa titluri numai secii voru mai amblă, legile și judecătile se voru face de alesii poporoloru, dar' nu întru ascunsu, ci la vederea tuturoru; miscarea metropolii e miscarea a tota imperati'a!

Sciti ce schimbare se face și în vecin'a țiera ungurescă de vr'o doue lune încoace. Asta-dî nu mai suntu legate manile unguriloru, cum crădeau ei că eră legate mai nainte de guvernulu d'în Vien'a. Ei au acum ministeriulu lor: singura personă imperatului, ca rege, i mai lega de imperatiă. Ast'a inse nimicu nu-i împedeca ca să nu sbora cu rapediunca vulturu-lui, cătra țient'a doririloru unguresci, cătra opulu celu mare, alu Ungariei totoruru poporeloru. Ei au publicatu, că voru să reverse bunetătile constituțiunii preste toti locuitorii țierei fără cautare la religiune au la naționalitate; toti locuitorii țierei, dîcu ei, voru avè voia și țertare să vorbosesă, să scrie, să se apere și să si descopere sentimintele în ver-ce tipu legiuitu, adeca censura nu va mai fi, ci va fi libertate de tipariu pentru toti. Ministrii după țierii nu voru guvernă țier'a numai dupa capulu si dupa placerea lor, cum facu ministrii statoloru despotice, ci o voru guvernă dupa legile, cari le va pune țier'a în dictă; și dacă s'ar' abate cu guvernarea de la legile si de la scopurile țierei, atunci voru fi respundictori, adeca se voru trage la judecata ca si alti rei, și voru fi certati dupa mesur'a releloru ce au facutu. Apoi dieț'a nu se va stringe numai atunci, candu i se va parè principelui, ci în totu anulu; și la dicta nu voru tramite deputati numai nobilii și orè câte urbi și sate ca pana acum, în dicta nu voru siedè

În balad'a „Movii'a lui Burcelu“ gasim următoarele:

Mei Burcele, fetiulu meu,
Eta ce hotarescu eu:
Iă-ti unu plugu cu siese boi,
Si mergi bogatu de la noi, —
Iă-ti movii'a rezasita
Ca s'o ai de plugaria,
Dar' în verfu-i să te-asiedi,
Ca stegiaru să priveghezi,
Si tatari de ti vedè,
Că-au intratu în țier'a mea,
Tu să strigi câtu ce-i potè:
Sai Ștefanu la hotare,
Că-a intratu sabi'a în țiera!*)

istoricii magiari și cu ei poporulu loru celu faticiu, și adă mai viseza căte odată, că țier'a Moldovei, asie renunită prin eroismulu filorū săi, ar' fi fostu, nu seiu candu și până candu supusa coronei Ungaricii, uitandu-si de bataia lui Dragosiu Vola, candu țienura totu o fugă în Moldov'a până în Buțiu și de pîrjolirea ce cap-tara Ungurii lui Matia și Bai'a.

Sunt interesante unele dîsluciri, ce ni le dă Cantemiru în „Descriptione Moldovici“, despre libertatea și independința acestei țiere; elu dîce:

„Din timpulu, de candu începura a fi cunoscută armele turcesci la țiermii Dunareii, până pre timpurile lui Ștefanu celu Mare, Moldovenii si-au apăratu cu barbatia libertatea lor și nu s'au lasatu să se amagesca nici prin lingusiri nece prin promisiuni nece prin esemplulu veciniloru săi, alu Munteniloru ca să si plece capulu sub unu jugu straniu; cum-eră principii nostri aru fi platitu țerciloru tribut, cum ne amintescu cronicile nostre d'în țiera, nu ne obvrăseza nece decum, pentru că principii nostri, departandu pericolele cu bani, urmau esemplulu Senatulu venetianu, atătu de renumitu pentru politic'a sa de statu, și erau mai bucurosi să si dè punga, decât să si inchine țier'a și supusii“; și întru altu locu:

„Din drepturile maiestatici, cu cari suntu ornati principii cei mai mari, nu le-a lipsitu lor nice unulu în țier'a lor nu cunosceau pre nimene mai mare preste d'insii, de câtu pre D.ieu și Dreptulu lor. Ei nu erau nece vasali, nice supusi vre-unu principe straniu.“

„Cu turburările ce urmau d'în morteșă pre-țieră puria a unui-a său altui-a Domnu, atunci apucă a se lă la domni'a țierei, care si-avea noroculu pre parasa, er' celu invinsu fugiă, dacă potea, său în Ardeal său în Poloni'a (în cari țiere si-aveau domnii noști de comunu bunurile lor), și acolo acceptau ocașiana pana candu si-adunau poteri si-si întariau partia. De acolo au venitu apoi, că scrietorii unguresci și poloni afirma, facundu concludința de la unulu totu, că Domnii Moldovei au fostu vasalii lor și facu locia să eră dia, ca ast'a eră unu felu de supunere ce în sine nu eră nemicu alt'a de câtu alianță.“ (cap. I, 5, 14).

*) Alesandri, poesie populare, p. 172, 168.

numai comitii, baronii, prelatii și episcopii, ei voru alege și voru tramite deputati toti omenii, cari voru avè calitățile erute de lege, și acest'a pentru aceea va fi asiă, pentru că de aci înainte toti omenii voru fi cetățeni liberi: pana acum numai nobilii și popii catolici eră liberi și ore-câte urbi și comunități, de unde urmea, că numai acesti-a potèau tramite deputati. Totu d'în asta causa a libertății totoruru, de aci înainte greutățile țierei le voru portă toti omenii, voru dă dare și să ostasi, și voru luă parte la facutulu căliloru; de la grăntățile aceste nu voru fi scosi neci domni, cum eră pana acum. Se va radica unu bancu națiunale pentru înaintarea, înălțarea și înflorirea industriei și a comerțulu în tote părțile țierei de statu. Dar' mai e înca unu lucru minunatu, de care ș mortii înca voru saltă de bucuria în morminte, candu se a infintiă și po pământulu Ardealulu, astu lucru e ștergerea iobagiei. Libertățile aceste mari se voru serie tote în cartile Constituțiunii pentru mai mare țaria, și pe constituțiune voru jură și ostasii. Afara de aceste lucruri minunate ministeriulu a mai publicatu înca unu punctu: un uniune Ardealulu cu țier'a ungurescă; ce ferbere și ce tulburare a cunșinatu în țiera uniunea acest'a, nu e de lipsa a mai spune. Că o seiu toti, ast'a inse bine să o înșomnămu, că acest'a uniune nu e nemicu mai putienu, de câtu contopirea, care o dărescu ungurii de multu, adeca ungurii voru prin uniune să șterga de o-cam-data privilegiile Ardealulu, și împreună cu privilegiile să stînga pe tote poporele neunguresci, ca să facu d'în tote numai una națiune, care să se numesca, națiunea ce mare și țare ungurescă. — Ungurii lega tote bunetătile țierei constituțiunale de Uniunea cu Ungaria! ei dîcu, că în uniune să cuprindă tote și că fără ea nu e cu potintia neci o libertate. Si acum uniunea ast'a e la usia, ce să facem?

Ca să-mi potu dă parerea, cum să esa odată gîntea ștra d'în acestu labirintu, în care a bagatu-o ungurii înainte de ast'a cu vr'o noue cente de ani, și totu mai multu o încalcescu: ve rogu Fratiloru! dati-mi voia, ca să spunu mai nainte pe scurtu reporturile Romaniloru cu Ungurii, de cindă suntu sub domnirea ungurescă, pentru că eu consideru pe

Pana aici Cantemiru. Vedeți aici o diferențiată în politică a Moldovenilor și a Muntenilor. Moldovenii, preste totu, erau pre aplicati de a se impacă cu Turcii prin bani, și luptele lor mai multu erau intorse a supr'a Polonilor, Ungurilor, Lesilor și Tatarilor: Muntenii inse, cătu ce cercă Turculușe le sua tributulu, seu cătu ce se sentiau in potere de a se potè amesură cu ei, denegau ori-ce pretensiune mai multu.

Prin acést'a, cu tote că, dupa cum dîce Cantemiru, Domnii Moldovei urmau esemplulu senatului Venetianu, in Moldov'a se intemeieza o robia adeverata, tier'a se storce de averi, Turcii navalescu cu aviditate in continuu, si candu biet'a tiera nu mai aveà de unde se platesca, atunci nefericirea ei ni-o descrie canteceulu urmatoriu :

„Moldova - e tiera crestina,
Si de Turci n'are odihna,
Că de Vrancea mai in vale
Striga Turcii n gura mare:
Aida, frate, la vendiario,
Tota rob'a cinci parale, —
Si doi robi cu siepte lei;
Că-am gatatu dîn chieltuclii! **)

Sê trecem acum la aliantiele Moldovenilor cu vecinii, si sê vedem politică Domnilor crestini in impregiurările, candu Moldov'a erà amenintata pre tota or'a de barbaria Turcilor.

In a. 1412, martiu 15, Sigismundu, regele Ungariei, inchiaia cu Vladislau, regele Poloniei, unu tratatu secretu, prin care se invoira: ca Domnulu Moldovei sê dè lui Sigismundu tota poterea sa, candu acestu-a va ave bataia cu turcii. Daca cum-va elu n'ar veni seu fiindu morbosu n'ar' tramite armata, atunci ambii regi sê navalesca cu poterea in Moldov'a, sê scota pre Domnu si sê imparta tier'a intre sine asiè: ca Vladislau sê iè partea de cătra Podolia cu Iasii si Cetatea-Alba, era Sigismundu partea de cătra Transilvania cu Berladu si Chilia; — in casu inse daca Domnulu ar' primi conditionile, atunci d'insii sê-lu mai lase in domnia, dara in tempu de 5 ani sê se cerceteze si determine, la care regatu are sê vina tier'a Moldovei: la Ungaria seu Polonia? (Dogiel. Cod. dipl. regni Poloniae. T. I. p. 46.)

In an. 1492, animosulu Stefanu face planulu de o rescolare generale a principilor crestini in contra Turciloru, strinse un'a armata de 20,000, spre care scopu se puse in intielegere cu Stefanu Bathori, amiculu seu, asemenea invita si pre Vladislau, regele Bohemiei; era in luna lui Decembre inchiaiara esti doi unu tratatu secretu, ca sê scota pre Stefanu d'in domnia Moldovei si s'o faca provincia polona.

In a. 1499 se inchiaia unu tratatu de pace eterna intre Moldov'a si Polonia, dandu uitării tote cele intemplate, si totu de o data se face unu legamentu de apărare comune in contra Turciloru intre principele Moldoviei, regele Ungariei si regele Poloniei, mai pre urma si in favorea lui Radu, Domnulu Romaniei.

Tratatulu acestu-a inca fi calcatu d'in caus'a că

*) Marienescu, Balade, II. 1867.

Polonii sufereau, ca pre sub mana sê se agite in continuu in contra Moldovei.

Dandu la o parte tote documintele istorice si lasandu sê vorbesca insu-si poporul, elu ne dă o caracteristica adeverata despre vecinii sêi crestini :

Vai si-amaru de bietu Romanu,
Candu o Domnulu rêu st panu,
N'are locu in tier'a lui
Si-e ca plev'a campului. *)

Vai de noi, de Moldoveni,
Că inzedaru suntemu crestini,
Că cum turcii ne robescu,
Telharscu si prepadescu,
Că ne manca vitele,
Ne culegu buatele,
Si ne duc paralele,
Si ne iau si fetele,
Si ne taia capetele. **)

Aici aflăm unu suspinu aduncu alu poporulu in midiloculu unoru tempuri de telhars turcesci. Candu tote cele-lalte popore crestine se portau cu atăt'a indolintia si necredintia facia cu Moldov'a, elu aveà totu dreptulu, sê eschiame: „Că-inzedaru suntemu crestini.“

Aflăm inse in vietia poporulu nisce mominte in cari elu se desbraca de melancolia-i indatenata, si cu tote că a avutu de a suferi atâte-a neazuri, elu incepe cu unu sarcasmu de totu finu:

Ungureanu cu sumanu scurtu,
Moghioru, Moghiorlanu!
Nu siedè in Moldov'a multu,
Moghioru, Moghiorlanu!
Fugi de parte preste delu,
Preste delu, preste Ardelu;
Că de candu esti pre la noi
S'au scumpitu branz'a de oi,
Si de candu tu te-ai ivitu,
Tote oile-au sterpitu. ***)

Acést'a hora trebue sê fia de pre tempulu unei resbunări a supr'a ordelor magiare, de nu cum-va e de pre tempulu pirjolului, ce-lu capetâ regele Matia la Bai'a.

Stefanu celu Mare, care s'a luptatu cu o istetîme rara si curagiu de admiratu in midiloculu atătoru navaliri a supr'a Romaniloru, a vediutu bine, că o federatiune cu poporele vecine nu va duce Moldov'a la nice unu bine, ci d'in contra ea va trebui, ca mai curundu seu mai tardu sê cadia preda violenței, necredintiei si avidității acestor'a; de acea elu si lasă in testamentu fiiului seu Bogdanu: că elu sê nu-si puna sperantia nece in Ungari, cari sunt ingititi de Turci, nici in Poloni, cari sunt fără constantia, nice in Germani, cari sunt desbinati si incurcati, tier'a si libertatea sê si-o pastredie totu-de-un'a, altmintrelea mai bine sê mora. Astfelu lucruse acestu ilustru cavaleru alu crestinetății si acestu martiru alu libertății poporulu, si astu-feliu au trebuitu sê

*) Alesandri, Poesie pop., p. 228.

**) Marienescu, Balade, II, 1867.

***) Alesandri, Poesie pop., p. 330.

doe popore ca pe doi omeni; pre cum doi omeni nu se potu ajutà unulu pre altulu, daca nu si-cunosc lipsele, neci nu se potu feri unii de altii daca nu si-cunoscu firea si caracterele: chiaru asià vinu de a se considerà si doe popore. Dati-mi voia, ca sê aretu, ce legatura este intre nationalitatea si libertatea, cultur'a, chiamarea si tota viet'a unui poporu, ca de aci sê cunoscemu, ce sê judecăm de Uniune si ce sê judecăm de libertatea aceea, ce ni o promitu Ungurii, pretiu pentru nationalitate. O! de v'ar' face cuventulu meu, ca asià sê sentiti cei 944 de ani ai unilirii Romaniloru, cum sente sierbulu una dî de domnescu, in care a lucratu de demanetia pana ser'a flamendu, arsu de sete si batutu! O! de v'ati infiora de acést'a lesinare lunga a natiunii nostre, ca si candu ar' fi cadutu numai eri la riulu Capusului domnulu nostru Gelu! Atunci eu speru, că la lumin'a istoriei si a libertății va peri si naluc'a Uniunii, cum pere negur'a d'inaintea sorelui, acea neluca, ce ne amenintia morte nationale dupa o lesinare indelungata. Era sperantia parintilor nostri cea de un'a mie de ani no va aretă, ce cere asta-di de la noi onorea Natiunii Romane, si ne va invetià totu de o-data ce sê facemu, ca sê punemu fundamentu securu la fericirea gintei nostre pe venitoriu.

„Senatus et populus Romanus beneficii et injuriae memor esse solet. Coeterum Boccho, quoniam poenitet, delicti gratiam facit, foedus et amicitia dabuntur cum meruerit.“ (Salust. Jugurtha cap. CIV.) adeca: Senatulu si poporulu Romanu tiene minte facerea de bine si nedreptatea; lui Bocchu, fiind că i pare rau, i erta fără delegea, fodulu si amicitia i se voru dă, candu le va merită; cu aceste cuvinte respundu Romanii regelui Mauretaniei, candu cereà acestu-a uniunea cu Romanii si amicitia lor. Cam asemene, mi se pare, s'ar' cadè cu putiena distinctiune, sê respunda si senatulu si poporulu Daco-Romanu, candu i chiama Ungurii la uniune pe Romani. Asià e, senatulu si poporulu Daco-Roma-

nu inca tiene minte facerea de bine si nedreptatea, chiar sê-i o fi facutu cine-va inainte de un'a mie de ani. Senatulu si poporulu Daco-Romanu tiene minte, cum a intratu ungurulu Tuhutum in patri'a nostra, mai antăiu ca o vulpe, dupa aceea ca barbaru cu resbelu, fără sê-i fia datu Romanii; vr'o causa de resbelu; tiene minte cum a cadutu domnulu Romaniloru dupa o lupta sangerosa, si cum au legatu Ungurii cu Romanii aliantia de pace prin juramentu, care Ungurii l'au calcatu de multe cente de ani. Senatulu si poporulu Daco-Romanu tiene minte, cum au luat Ungurii pamentulu Romaniloru d'in Temesiu si d'intre Muresiu si Tis'a. Senatulu si poporulu Daco-Romanu n'a nitatu, că numai de la incursiunea Unguriloru se tragu tote relele, cari lo suferu Ardelenii de o mie de ani; de aci se tragu si suferintiele Romaniloru d'in Temesiu, d'intre Muresiu si Tis'a, de la descalcarea Unguriloru pe pamentulu Daciei pana in diu'a de asta-di! Senatulu si poporulu Daco-Romanu tiene minte, că Ungurii si atunci inca fauriau catene pentru Romani, candu acesti-a si-versau sangele pe siesurile Moldovei si a le Romaniei in luptele cu Turcii, cei mai neimpacati dusmani ai natiunii unguresci; si acum era urdiescu planu nou, ca sê-i cuceresca.

Inse căta mirare trebue sê ne cuprinda Fratiloru, candu ne areta istoria, că ungurii nu erà atātu de selbateci candu venira a supr'a pamentului Romaniloru, cum s'au facutu dupa aceea mai tardu; cum-că oi, potemu dice, suntu mai barbari asta-di de cătu inainte de o mie de ani! — Că-ci ei dupa ce cascigara bataia, neci macar' la atăt'a nu i constringu pe Romani, ca sê lu-conosca Domnu pe Tuhutum, ci Romanii si lu-alesera Domnu de buna voia, in loculu Domnului lorului cadutu; ei nu li i-au neci pamentulu, neci drepturile politice; nu-i constringu la datene barbare. Ci chiaru d'in contra, Ungurii se facu crestini dupa logea besericei resaritului, de care se tienè tota beserica Romaniloru, fei facu legatura de pace cu Romanii si de egalitate, asià cătu si pe la 1291 inca i vedemu siedindu impreuna cu Romanii in diet'a tieriei, si impreuna judecandu asup'a lucrurilor pamentului; Romanii locuescu pre aceutu tempu in districtele lor roma-

lucre si urmatorii sêi, daca nu voiau ca Moldov'a sê fia apusa pentru totu-de-un'a.

In tota istoria acestoru secle de neodihna si vandalismu nu aflăm la poporulu romanu nece unu actu de perfidia si violare de amicitia facia cu vecinii sêi, elu a sciutu padfi totu-de-un'a santieni'a legamintelor, frante cu atăt'a nerusinare de regii Poloniei si ai Ungariei. Ungurii, Polonii si Turcii, barbari fără diferențiată si pagani toti ca unulu, voiau sê calce sê prede si sê devasteze aceste tiere romane, toti ca unulu voiau sê sugrume libertatea si independintia acestoru tierc. Nimicu n'a folositu aliantia crestinelor facia cu Turcii, decătu numai că ei aveau ocaziunea sê-si intorca armele si barbaria a supr'a nostra. De căte ori n'au calcatu regii Ungarici si ai Poloniei pamentulu acestoru tierc, sub cuventu, că pornescu bataia in contra Turciloru, si scopulu lor erà numai sê-si sature selbatic'a pofta de rapire. De căte ori n'a trebuitu romanulu sê incepa bataia cu armatele ce veniau ca aliante in tiera?

O tempuri pline de gloria si de vertuti! candu parintii nostri, coplesiti de foculu atătoru bataie, se radicau toti ca unulu si, stringundu-se cu totii stegulu de libertate, si-inaltiau faci'a la ceriu, cerendu de la Ddieulu poterei ajutoriu si invingere, si, arun candu-se a supr'a inimiciloru, moriau pentru patria si credintia!

Nic. Densuianu.

(Va urmă.)

Rogamintea

Celoru doi episcopi romanesi d'in Transilvania: Ioanu Lemeni de Eadem si Vasilie Moga, asternuta dietei de la 1842 in caus'a romaniloru locutori pre pamentulu craiescu, numitu si sasescu. *)

C. C. Staturi! suntu 50 de ani de candu Romanii nostri s'au rogatu la diet'a de atunci-a pentru vindecarea asupreleloru lor, de unde petrundiendu rogarea lor la Maj. Sa, Domnitoriu nostru, fusera incredintati, cum că voru fi impartești d'in tote folosele, pre cari le ingadue legile, seu pre inaltele porunci; inse diu'a cea d'antăiu a celoru 50 de ani i-au aflatu intru apesare si cea d'in urma dî i lasă totu intr' aceea.

Nati'a armena inainte cu 200 ani erà necunoscuta in Ardealu, si d'ins'a, in urmarea art. novelariu alu 61-lea d'in 1791, ià parte d'in reprezentatia. Bulgarii intr'alu 17-lea veacu intrara aici si fusera daruiti cu privilegiu la Vintiulu-de-diosu, er dupa Apr. Const. part. III. lit. 57., art. 1, fusera primiti de cetatiani. La 1791 sasii, prin art. 19, s'au intaritu in calitatea de a potè portà deregatorie cardinale. Nati'a evreasca mai in tota lumea cea cultivata e daruita cu drepturi civile. D'in potriua patriotii romani d'in pamentulu craiescu, carii de la intrarea magiariloru incoce, pre langa tote fortunele, n'apastiele si asuprelele, totu-si impreuna cu nati'a magiara s'au luptatu de pururea pentru patria si pentru libertatea-si cea de pre hărtia, intru carii si asta-di zace o mare potere a acestei patrii, se vedu scosi d'in tote folosele, si acést'a nu prin lege, nu prin porunci, nu prin domnitoriu si nu prin patria,

*) A se vedè nr. tr.

nesci nesuperati de nimine, pentru că Ungurii neci o data n'au implutu tier'a, peste care si-arogău domnire, ei au fostu totu-de-una mai putieni la numeru, si neci nu le treceà prin capu, ca sê persecuteze nationalitățile cele-lalte, ba inca Stefanu, celu d'antăiu rege alu unguriloru dîce, că: regnum unius linguae imbecille est. Atātu erà de toleranti Ungurii pe acele tempuri! Pecatu inse, că acést'a portare blanda a Unguriloru nu tiene mai multu, de cătu cam pana pe la 1291. De aci incoce ei incepu a fi totu mai tiranos atātu cu poporulu, cătu si cătra alte natiuni, in cătu pe la a. 1437 poporulu nu mai potè suferi batjocurile mariloru unguresci, alergă dreptu acea la arme, ca sê storca cu poterea respectulu, cu care i erà detori domnii pamentesci; si intru adeveru, poteà sê creda cine-va, că marii unguresci voru cugetà cum sê impace animele nemultumite, prin redicarea releloru apesatorie; ci ei lucrara chiaru d'in contra, că fecera svatu intre sine, ca sê sterpesca pe poporu, nu causele reului. Midiloculu celu mai bunu la acestu scopu lu-aflara marii unguriloru in uniunea celoru trei natiuni: a nobililoru d'impreuna cu secuii si cu sasii. Candu s'ar' fi unitu tatarii cu turcii asup'a Romaniloru si ar' mai fi chiamatu la acea uniune inca pre unu poporu mancatoriu de omeni, n'am trebui sê ne mirăm, dar' candu vedemu, că se unesce astfelu florea unei natiuni crestine asup'a poporulu crestinu, care o nutresce in pace si o apera in resbelu: de acést'a ne mirăm. Nimencu nu pote sê ni spuna rolole, ce s'au versatu d'in asta funtana inveninata preste totu poporulu si in parte preste natiunea romana. Dororile lor noi numai atunci le-am potè cunosc, candu s'ar' scolà Romanii d'in morminte cu lacrimile pre factia, cari le-au storsu uniunea celoru trei natiuni de la anulu 1437 pana acum. Ajunge, că uniunea acést'a n'au fostu de cătu una conspiratiune in contra poporulu, care face si accepta legi si institutiuni inimice libertății lui, si priveghieza cu ochi neadormiti, ca sê nu i se mai roda catenele sierbitutei.

(Va urmă.)

ci prin unii colocutori ai lor, sasi egoisti, se vedu osenditi a portã in veci numai poverile! Nu. O fericita credintia ne incaldiesce peptulu, cum cã acuma a sositu vremea si in diet'a de la 1841 s'a nascutu mantuitoriu, carele nu-si va astupã urechile d'inaintea amarului gematu alu omenimei apesate. Credemu, cum cã acest'a nu va lasã lucrarea cea mare a mantuintei la o alta generatie. Credemu, cum cã va pipai si va legã ranele. Romanii d'in pamentulu craescu s'au plansu a supr'a unoru napastuiri particulare, si au fostu mangaiati cu rescripte si cu decretu e. c.; acelea inse deregatorii sasi nici odata nu le-au pusu in lucrare si totu asemene nadesi au ei si de rezultatulu ori caroru altoru felu de resolutii; sortea loru cere imbunatafire radicala, dietala, adeca imbunatafire ce are a se infintia prin acelu trupu, care ace'a ce dice, trebue sã se si implinesca.

Deci in puterea detorintei nostre purceditoria d'in deregatori'a Arcei-pastorale, invaiata cu responsabilitate, ne rogãmu cu adenca si umilita cinstire, ca c. c. Statuti pre calea legiuitiva, sã binevoesca in puterea juramentulu de unire a otari cu energia:

a) Ca tote natiile locuitorie pre pamentulu craescu, dupa numerulu lor, sã iã parte la reprezentatie si la deregatorii, la alcaturirea instructiei, ce se dã deputatiloru, sã incurga prin reprezentantii lor, er' pe deregatorii satesci sã iã alege satulu si nu judele scaunulu, asemene deregatoriile scaunale sã le restaure scaunulu intregu, in privintia acestoru-a pre cum si a deputatiloru si a juratiloru, dupa articolulu de lege alu 11 d'in 1791, sã fia respectata deosebirea si proportia intre natii si religii.

b) Ca d'in deregatoriile cardinale si montanistice asessoriale, cari se vinu pre pamentulu craescu, sã iã parte nu numai sasi, ci si cei-alaiti locuitori ai acelu pamentu, dupa numerulu si dupa greutãtile ce porta.

c) Ca d'in casele comuni de bani nu numai sasi, ci si tenerii invetiatori de alta natie sã fia ajutorati. Pentru zidirea de locasiile popiloru si a cantaretilorn nostri si pentru beserici sã se rendue ajutoriu.

d) In tiehurile sasesci, sub pedeps'a ce se va otari, sã fia primiti la invetiatura, sãu daca s'au sloboditu airea, la lucrarea mestesiuguriloru lor tenerii d'in natia nostra, si d'in alte natii, er' tiehurile monopole sã se sterga.

e) La locuri de acele, unde nou insuratiloru sasi li se rupe pamentu d'in loculu comunu, sã se rumpa si nou casetoriloru romani de asemene sorte.

f) D'in pasiunea comuna, d'in paduraritu si d'in alte folose comune, sã iã parte de o potruva cu sasi si romanii cei mai seraci, de-si nu voru avã la casa loru urloiu scosu.

g) Ca diecuel'a fia-care sã o dã la pop'a sãu, er' popii nouiti sã fia scapati.

h) Ca personelor besericesci de alte religii inca sã li se taie atãtu-a locu besericescu, cãtu stapanescu cei de legea augustana.

i) Sã se denumesca o comisie, care cercetandu archivele pamentulu craescu, sã faca a se dã afara hrisovele comunitatiloru romanesci si ca in procesurile metale (pentru mediuine) intre comunitatile romanesci si sasesci sã nu se renduesca comisiis sasesci, ci magiare sãu sacuesci.

k) Ca satele romanesci d'in fondulu craescu, cari s'au silitu la iobagia, sã se emancipeze: „Cum fundi r. ea sit natura, ut incolae eius praeter Principem neminem dominum terrestrem agnoscant, et diversitatem iurium excludat“ dupa otarirea d'in anulu 1820, cu numerulu 5599.

Èra-si repetim c. c. Statuti, cum cã noi vorbim in numele a 200,000 cetatiani apesati, prin urmare, pentru o a diece-a parte d'in locuitorii Ardealulu; mare comora si taria diace pentru patria in acestu numeru, numai sã se reasiedie in drepturile date loru de la natura si de cãtra legile patriei si recunoscute totu d'aun'a de cãtra monarcu, numai sã se incredintieze prin lege pentru intrebuintiarea acelor-a si prin acest'a sã se adjute crescerea loru.

Cu cea mai adenca reverintia ne rogãmu c. c. Statuti, milostiviti-ve nu numai a nu ve trage puternic'a Domnia-vostre mana de ajutoriu, ci dupa intieptiunea Dvostre a si aflã modurile sloboditorie, si pentru mediolocirea vindecãrii napastuitoriloru nostre, ajungendu la prã santita fatia a prãnaltiatulu nostru Domnitoriu, sã mediolociti si aceea, ca otarile si modurile ce se voru face pentru acestea sã-si cascige intr'adeveru si implinire; despre parintiesc'a indurare a Maj. Sale suntemu convinsai prã deplinu, de unde inca pe la anulu 1792 am fostu cascigatu acea incredintiare: „Quod omnibus beneficiis, quae leges admittunt, nationem valachicam beare velit.“ Cele cuprinse in rogãminteia nostra nu numai cã sunt prin legi ingaduite, ci inca si orenduite. Astfelu si tardii urmasi ai emancipatoriloru voru pomeni cu o viua multiumita diu'a cea mare, in care prin diet'a de la 1842/3 s'a seversitu a loru slobodire.

Carii recomandandu-ne pre noi, pre ai nostri si caus'a nostra cea drepta la puternic'a Dvostre patronime, remanemu in vecinic'a reverintia.

Noutãti Straine.

FRANCIA. Cine ar' crede, cã reclamulu a devenitu de tote dfilele, chiaru si in politic'a innalta. — Subscriptiunile imprumutulu de 400 de milioane, votatu prin corpulu legislativu pentru acoperirea spe-seloru estra-ordinarie, sunt in curgere. Intre asemene

imprãgiurãri este de lipsa, ca bursarii sã aiba cele mai bune prospecte de pace. Daca situatiunea areta contrariulu, manipulatorii politicei au detorintia de a simula pacea. De aiciurmeza, cã dechiaratiunile de pace nu mai au capetu. precum: discursulu imperatulu la Troyes, convorbirea lordulu Stanley cu marquis-ulu Moustier, alu carei-a resultat, dupa press'a semi-oficiale, n'a fostu altulu decãtu convingerea, cã „pacea este in momentul de fatia cu totulu asecurata,“ apoi resunetele nefinite, cu cari tote aceste sunt comentate prin press'a semi-oficiale. Ce scopu va avã Napoleon III. prin revist'a gardei natiunale de la 15 augustu? Publiculu francescu este acum'a satulu de promisiuni de pace. Imperatulu trebue sã spuna ce-va nou in acest'a serbatoria napoleoniana. Diurnalistic'a francescã ocupa de optu dfile cu cestiunea, ce va contienã dara acestu „nou“? Pacea nu pote fi, fiindu cã acestu objectu a devenitu, prin repetirea lui, acũ gretiosu; daca nu va fi bataia, nu pote se fia alta-ce decãtu libertatea. — Sunt omeni cari credu, cã la 15 aug. Louis Philippe va reinvia inaintea frontulu gardei natiunale, — cã imperatulu, ca cetatianu-rege, va prochiama libertatea. Burs'a insa-si se vede a crede in acest'a scire. — Nu cum-va este si ael unu reclamu?

Cu tote aceste diurnalele francescã ne spunu, cã intre 10 insi, abiã mai credu doi in sustienerea pacei. Se mai scire d'in Parisu, cã generalulu Leboeuf va sã inlocuesca pre Niel in ministeriulu de resboiu, si cã Niel va sã fia denumitu generalissimu; apoi, cã oficierii gardei natiunale mobili sunt denumiti in despartimentulu Seine.

Regina Angliei, Victoria, luandu si remasu bunu de la imperates'a Francei, i-ar' fi adresatu, pre cum se afirma, urmatoriele cuvinte: „Folosesci influintia a supr'a imperatulu ca sã impedece resboiulu, care ar' despoia pre mame de fiii lor.“ Daca ast'a e adeveratu, regina Angliei inca nu se prã increde in iubirea de pace a lui Napoleonu.

AMERICA. Faragot, admiralulu si comandantele flotei americane pre marea mediterana, a primitu de la Statele-Unite una indrumare, ca sã pretinda intrare libera in Dardanele, precum si independintia Candiei.

CANDIA. 200 de voluntari au trecut in insula de Candia sub comand'a lui Bulgarisu. Se vede, cã actiunea cresce.

TURCIA. „Turquie“, diurnalu oficiale alu guvernulu turcescu, se incerca a esplicã, intr'unu articulu lungu, originea adeverata a rescotei bulgare. Accentulu pasiunatu alu acestui articulu nu pote dã destula garantia despre autenticitatea datelor ce insira. „Turquie“ afirma, cã existu acũ de mai multu tempu depusee de arme de-a-lungulu Dunarei, cã mai multi de 180 de aginti rusesci cerculeza pre Balcanu, si cã tota intreprinderea nu se pote atribui decãtu consululu rusescu de la Rusciucu. Diurnalulu oficiale se intorce apoi, plangundu-se, cãtra Austri'a, alu carei-a viitoriu, dice elu, este unitu cu alu Turciei, si i cere ajutoriu in contra machinatiuniloru rusesci, cari curgu neincetatu in provincieleslavesci. — D'altminte se pare, cã Port'a sentiesce insa-si necesitatea de a se ajutorã pre sine, inainte de a potã tienã sãma la ajutorulu poteriloru apusene. Guvernulu turcescu a prevediutu, prin urmare, pre pasia Mithat cu putere deplina, ca sã sugrume, in semburele lor, ori-ce miscaminte revolutiunarie. — Armele cele mai bune sunt dreptulu, libertatea: aceste sunt tari'a unui statu; armele opresive nu sunt decãtu oleiu aruncatu in foculu nemultiemirei poporeloru subjugate.

ISPANIA. Dictatur'a aspra, care domnesce acum'a in Spania, apesa ori-ce semnu de nemultiemire. Pres'a este incatenata, si carele indreznesce numai a-si deschide gur'a, este deportatu sãu incarceratu. Nu ne potemu deci mirã, daca scirile de acolo sunt atãtu de rare. Barbati liberali si cu auctoritate disparu de una-data, fãra ca cine-va sã scia unde; trecu septemane, lune, si nu se aude nimicu despre ei. Asiã disparu, nu de multu. generalulu Zabala, carele fũ internatu la Lugo. Pres'a ispaniola n'a fostu atãtu de persecutata nece chiaru sub Ferdinandu VII.

Varietãti.

** (Esemplu demnu de imitatu.) Cãti-va cetatiani d'in Boemia fura trasi naintea tribunalulu, pentru cã au cercetat unu mitingu, ce lu-oprise dirigatori'a. In urmarea acest'a 105 alti cetatiani au immanatu procuratorulu de statu unu memorandu, in care constateza, cã ei inca au luat parte la acea adunare, si ceru, „ca tribunalulu sã-i pedopsesca si pre ei, deca dreptatea omenesca pote aflã vr'unu delictu in participarea la acea adunare.“ — D'in caus'a analogiei cu intemplantentele d'in Blasiu, recomandãmu casulu acest'a in

atentiunea celoru, ce au suscrisu pronunciamentulu. De la barbatii, cari pretindu a avã caracteru, coremu, sã fia resoluti in totu momentulu, a respunde pentru faptele lor. Pre poltroni voimu a i eschide odata pentru totu-deun'a d'in societãti, cari au de scopu intreprinderi atãtu de seriose.

** (Umanitate magiara.) „Szegedi II.“ descrie tortura unu omu betranu si a fiulu lui prin pandari, cari traseru d'in cocia pre betranu si pre fiu, i-calcara cu picioarele, si trantrira pre bietulu betranu cu capulu de petre, in cãtu i-se implũ fatia de sãnge. — „Pester II.“ comunica unu actu de barbaria constitutionalã magiara, comisu contr'a unu educatoru. Muierea lui B. K. d'in Sãtor-A.-Ujhely, intrebuintia absintia barbatulu spre a oferii educatorulu prunciloru sãi aceea, ce oferise odata lui Iosifu muierea lui Potifaru. Nevoindu educatorulu sã satisfaca dorintieloru ei, muierea lu-ineulpã, cã i-a furatu 1300 fl. Judele cercualu indata si incepu a-lu tratã constitutionalmente cu bãta, dupa aceea lu-legã ghemu. in cãtu i-franse mai multe coste; dupa aceea incepu a-i taia cu cutitulu degetele imflãte de legatura, mai tardiu lu-aruncã intr'o gropa, etc. si in fine lu-incarcerã. Rentorendu-se barbatulu a casa, descoperi cã nu-i lipsesce nimicu d'in bani, acum se eliberã bietulu educatoru.

** (Cãrti noue de dare.) In loculu cãrtiloru de dare de pana acum se voru introduce altele noue cu testu magiaru.

** (Lori dualistico-constitutiunale.) Doni negutiatori, cari caletoriaru de la Félégyháza la Alpár, fura atacati de unu lotru si despoia de tota avereã, ce o portau cu sine, in sum'a de 500 fl. — Organele constitutiunale de sicuretate n'au potutu erui pre lotru nici pana in dũu'a de asta-di.

** (Comitele sasescu Schmidt.) „Hermannst. Ztg.“ demintiesce scirea, cã fostulu comite sasescu, Conradu Schmidt, s'aru mutã la Viena.

** (Esprincipele Karageorgevics) se va straportã in caarm'a dorobantiloru, in care se prepara pentru elu un'a locuinta cu cincii incaperi. Tenerulu principe, Petru Karageorgevics, a plecatu la Parisu.

** (Sor'a lui Kossuth) parasosce Europ'a si se va stabili in Americ'a.

Sciri electrice

Sabiu, 13 augustu. Comand'a generala d'in Sibiu se va disolvã definitivminte in 1 Ianuaru 1869.

Aradu, 13 augustu. Negutiatoriu Schenk fũ atacatu la 9 ore a. m. pre drumulu de tiera, una ora de la Aradu, prin patru lotri, cari i-rapira 600 fl. si lu-ranira de morte.

Parisu, 13 augustu. Imperatulu va tienã mane in gradin'a Tuilerieloru, pre piat'a Concordiei si pre campurile eliseice, una revista preste gard'a natiunale si preste armat'a d'in Parisu.

Confluentia, 12 augustu. Regele Prusiei a sositu asta-di aici.

Copenhag'a, 12 augustu. Familia regesca caletoresce pre mai multe septemane in Rusia. Principele de corona conduce regintia; ministru lu de justitia a demisiunatu, in loculu lui e denumitu consiliariulu de statu Natzhorn.

Roma, 11 augustu. Pap'a a cercetatu castrele militare. Desertionile legiunariloru straini, mai vertosu a carabinieriiloru, totu mai dureza.

Viena, 13 augustu. Alegerile pentru diet'a d'in Voralbergu au reesitu in favorea clericiloru si in contra regimulu. — Diurnalulu aristocratiloru „Vaterland“ s'a confiscatu pentru unu articulu, care tratã cestiunea sotiala.

Adeveratulu

SIRUPU alu lui PAGLIANO.

Uniculu remediulu universalu pentru curãtirea sangelui.

Sirupulu acestu-a produce eceptu supriindietoriu pentru mistuire si curãtirea radicala a sangelui, asemenea pentru nutritie si intarirea corpulu, mai in tote morburile, in cari medicinalele intrebuintiate nu eceptuescu nici insanetosiare nici ameliorare; curãtiesce sãngelu de sucuri stricate, in cãtu nu numai cã lu-apretieza totu omulu pentru eceptulu lui salutaru, ca medicina probata, dar inimeza si pre altii, sã si-lu procure.

Sirupulu acestu-a curatu si nefalsificatu cu esplicatiunea modulu de intrebuintare, se potu procurã prin uniculu meu aginte principalu

Stefanu Giergl, fabricantu de cãrti de jocu in Pest'a, strata Franciscu Deák, mai nainte strata podulu mare, nr. 6, in casa la naca alba, radicator'a II.

Una butelia constã 1 fl. 40 cr. — 6 butelie 7 fl. 50 cr. 12 butelie 14 fl. — 100 butelie 100 fl.

Pentru cei ce voru procurã acestu sirupu in cantitate mai mare, se voru face pretiuri moderate. Seracii lu-capeta cu pretiulu, la care se urca spelese agintelui.

H. Pagliano, profesoru in Florentia.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.